

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนและความพึงพอใจต่อการศึกษาในหลักสูตรของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของ มสธ.” มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามองค์ประกอบในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ในด้านจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 612 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.8 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 44.8 ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน ร้อยละ 33.7 รายได้ต่อเดือน 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 29.9 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาวิทยาการจัดการ ร้อยละ 34.1 รองลงมาคือ สาขาวิชานิติศาสตร์ ร้อยละ 10.5

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างระบุความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ประเด็นที่พึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ชุดวิชาในหลักสูตร นั่นคือ ประสบการณ์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการช่วยให้ได้รับผลจากการเรียนรู้ และมีการวางแผนที่จะใช้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้มาใช้งานให้ดีที่สุด โดยเตรียมพร้อมและเตรียมรับประสบการณ์จากการเรียนการสอนเต็มที่

คำตอบจากคำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้ในการทำงานและในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากช่องทางออนไลน์ เช่น ยู

ทูป (YouTube) และการศึกษาโดยเน้นประเด็นสำคัญและการทำแบบฝึกหัดต่างๆ รวมทั้งการรู้จักเพื่อนและช่วยเหลือกันในการเรียน

ผลจากการอภิปรายกลุ่มหรือโฟกัสกรุ๊ป บอกลถึงความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวมในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งบัณฑิตที่อยู่ในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ

บัณฑิตระบุว่า มสธ. ให้โอกาสผู้ที่เคยขาดโอกาสในการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้กับคนทุกชนชั้น อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ มีอาจารย์คอยดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอน

บัณฑิตระบุว่า หลักสูตรที่ศึกษาสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานได้ดี เนื้อหาในเอกสารการสอนมีความชัดเจน มีสาระสำคัญครบถ้วน สามารถย้อนกลับมาดูเมื่อเกิดข้อสงสัย เป็นการได้ประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ และการจัดสอบในวันเสาร์อาทิตย์ ได้ให้ความสะดวกแก่ผู้เรียน

สำหรับข้อเสนอแนะที่จะช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของบัณฑิตคือ การอ่านหนังสือและทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการพยายามค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารกับมหาวิทยาลัยและเพื่อนๆ และการพัฒนาตัวเองตลอด

บัณฑิตระบุว่า ควรศึกษาในหลักสูตรที่ผู้เรียนมีความสนใจ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและมีความถนัด การอ่านหนังสือ ควรจับประเด็นสำคัญ ดูวัตถุประสงค์และแนวคิดให้สอดคล้องกัน และต้องรู้จักแบ่งเวลา หลักสูตรควรจัดกิจกรรมพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างนักศึกษาทั่วประเทศ เป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และควรพานักศึกษาไปดูงานนอกสถานที่

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ในด้านจริยธรรม ความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสารและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กลุ่มตัวอย่างระบุการได้รับความพึงพอใจตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) โดยมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด รองลงมาคือ การมีความยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

2. ด้านความรู้

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านความรู้ โดยรวมในระดับมาก และในทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในสาขาวิชา และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ การมีความสามารถประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติงานในอาชีพ

3. ด้านทักษะทางปัญญา

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านทักษะทางปัญญา โดยรวมในระดับมาก และในทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่างๆ ในการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ รองลงมาคือ การมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณ์ญาณและดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ โดยรวมในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ การมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยรวมในระดับมาก และในทุกประเด็น โดยเฉพาะการมีความสามารถสื่อสารภาษาไทย ทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน การสรุปประเด็น และการนำเสนองานในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ การมีความสามารถเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอสารสนเทศ ตลอดจนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์

จากการอภิปรายกลุ่มบัณฑิตจำนวน 53 คน ในเรื่องความพึงพอใจที่บัณฑิตได้รับตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) พบว่า บัณฑิตมีความพึงพอใจในองค์ประกอบทุกด้าน ตั้งแต่ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

บัณฑิตระบุว่ามีความตระหนักในสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มขึ้น เช่น ความซื่อสัตย์ มีน้ำใจ รับผิดชอบ อดทน มีระเบียบวินัย การแบ่งเวลาและความตั้งใจในการศึกษา เห็นความสำคัญของครอบครัว ข้างมากขึ้น เกิดจิตสำนึกสาธารณะ ทำให้สามารถอยู่ในสังคมโดยไม่สร้างความเดือดร้อนต่อหมู่คณะ

2. ด้านความรู้

บัณฑิตระบุว่า สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการทำงานทุกระดับ และพัฒนาตนเองได้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแข่งขันทางธุรกิจและในชีวิตประจำวัน

3. ด้านทักษะทางปัญญา

บัณฑิตระบุว่า ได้รับแนวคิดใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ซับซ้อน ช่วยให้การแก้ไขปัญหาผ่านไปด้วยดี เกิดทักษะด้านวิเคราะห์ได้ลึกซึ้งขึ้น แยกแยะข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น สามารถสรุปอย่างเป็นระบบมากขึ้น ระบบความคิดช่วยให้ลำดับเหตุผลได้ดีขึ้น มีปฏิภาณไหวพริบเพิ่มขึ้นและมีความรอบคอบมากขึ้น

4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

บัณฑิตระบุว่า สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกที่ดีขึ้นในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์และมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะเพิ่มขึ้น

5. ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

บัณฑิตระบุว่า สามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานได้ และใช้ในการติดตามข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นระบบการเรียนการสอนทางไกล และสามารถใช้อาษาไทยในการสื่อสารได้ดีขึ้น มีการฝึกใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น พาวเวอร์พอยต์ อย่างไรก็ตาม บัณฑิตส่วนน้อยระบุว่า มีทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขไม่มาก เนื่องจากหลักสูตรที่ศึกษาไม่ได้มีชุดวิชาที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณและการใช้เทคโนโลยีอีกประการหนึ่ง สื่ออินเทอร์เน็ตยังเข้าไม่ถึงทุกคน ทำให้การรับสื่อไม่ทั่วถึง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน

4.1 ข้อเสนอแนะจากคำตอบในคำถามปลายเปิดของแบบสอบถาม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน

คำตอบจากคำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียนมีจำนวน 100 คำตอบ โดยให้ข้อคิดเห็นว่าหลักสูตรที่ศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนที่ดีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม บัณฑิตให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากตามลำดับดังนี้ คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่มีคะแนนเก็บ 20 เปอร์เซ็นต์ แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ การจัดฝึกรวมที่เพิ่มขึ้น และควรจัดส่งเอกสารให้ทันเวลา ควรเพิ่มช่องทางการเข้าถึงความรู้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ศิษย์เก่าหรือผู้สนใจสามารถเข้าถึงการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับคณาจารย์ได้อย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์กับนักศึกษาและระหว่างนักศึกษาด้วยกัน ควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยโดยคำนึงถึงปรัชญาการเรียนการสอนทางไกล ควรจัดทำสาระเนื้อหาโดยสรุป เพิ่มการสอนเสริมในหลายจังหวัด เพิ่มสื่อเสริม เช่น วีซีดี ออนไลน์ อีบุ๊ก เพิ่มการศึกษาดูงานในสถานประกอบการจริงและแลกเปลี่ยนนักศึกษากับสถานศึกษาอื่นในอาเซียน และอื่นๆ

4.2 ข้อเสนอแนะจากการอภิปรายกลุ่ม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน

จากการอภิปรายกลุ่มบัณฑิตจำนวน 53 คน พบว่าบัณฑิตแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะโดยรวม เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนชุดวิชาในหลักสูตรว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่แล้ว แต่ก็มี

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย เพิ่มโอกาสในการทำกิจกรรมประจำชั้วติวิชามากขึ้น และจัดทำสื่อเสริมรวมทั้งการสอนเสริมเพิ่มขึ้น

บัณฑิตเสนอแนะว่าควรมีการตรวจสอบค่าเฉลี่ยในแบบประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนที่ สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับเนื้อหาชั้วติวิชา อีกทั้งเนื้อหาชั้วติวิชาไม่ควรมากเกินไป ควรมีบทสรุป ลดขนาด หนังสือให้เล็กและบางลง

บัณฑิตเสนอแนะว่าควรมีการเพิ่มศูนย์บริการสอนเสริมให้คณาจารย์ได้พบปะและตอบปัญหาแก่ ผู้เรียน เอกสารการสอนบางชั้วติวิชาควรจัดทำภาพประกอบเพิ่มเติม เช่น เอกสารที่ใช้ในทางกฎหมาย หนังสือ รับรองของบริษัท รูปแบบคำฟ้องและคำร้องที่ใช้จริงในปัจจุบัน

บัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า อยากให้มหาวิทยาลัยจัดกลุ่มพบปะระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ จัดส่ง เอกสารการสอนให้เร็วขึ้น เพิ่มการใช้เทคโนโลยีให้อาจารย์สามารถพูดคุย สื่อสารกับลูกศิษย์ผ่านวิดีโอ คอลล์ และไอทีด้านอื่นๆ มีการจัดเจ้าหน้าที่ที่รู้ข้อมูลมาช่วยตอบคำถาม เพื่อให้นักศึกษาได้คำตอบที่ถูกต้องและ ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ตามประเด็นในวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนของ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของบัณฑิตต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่ ศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยพบว่ามีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก ประเด็นที่พอใจระดับมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ชั้วติวิชาในหลักสูตร นั่นคือ ประสบการณ์การเรียนรู้ มีความเหมาะสมในการช่วยให้ได้รับผล จากการเรียนรู้ และมีการวางแผนที่จะใช้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้มาทำงานให้ดีที่สุด โดย เตรียมพร้อมและเตรียมรับประสบการณ์จากการเรียนการสอนเต็มที่ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับผลจากการ อภิปรายกลุ่มหรือโฟกัสกรุป ที่บอกถึงความพึงพอใจของบัณฑิตต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวมในระดับ มากถึงมากที่สุด

บัณฑิตระบุว่า มสธ. ให้โอกาสผู้ที่เคยขาดโอกาสในการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้กับคนทุกชนชั้น อยู่ที่ ไหนก็เรียนได้ มีอาจารย์คอยดูแลเอาใจใส่ในการเรียนการสอน หลักสูตรที่ศึกษาสามารถนำไปปรับใช้กับการ ทำงานได้ดี เนื้อหาในเอกสารการสอนมีความชัดเจน สำระสำคัญครบถ้วน สามารถย้อนกลับมาดูเมื่อเกิดข้อ สงสัย เป็นการได้ประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ และการจัดสอบในวัน เสาร์และอาทิตย์ ก็ให้ความสะดวกต่อผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้

บัณฑิตแสดงความคิดเห็นสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการเรียนรู้ จากคำถาม ปลายเปิดในแบบสอบถาม คือ การใช้ความรู้ในการทำงานและในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจากช่องทางออนไลน์ เช่น ยูทูบ (YouTube) และการศึกษาโดยเน้นประเด็นสำคัญและการทำแบบฝึกหัดมากๆ รวมทั้งการรู้จักเพื่อนและช่วยเหลือกันในการเรียน ผลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากการอภิปรายกลุ่ม คือ การอ่านหนังสือและทำแบบฝึกหัด ตลอดจนการพยายามค้นหาความรู้จากแหล่งต่างๆ โดยมีการติดต่อสื่อสารกับมหาวิทยาลัยและเพื่อนๆ และการพัฒนาตัวเองตลอด

บัณฑิตเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรศึกษาในหลักสูตรที่ผู้เรียนมีความสนใจ เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและมีความถนัด การอ่านหนังสือ ควรจับประเด็นสำคัญ ดูวัตถุประสงค์และแนวคิดให้สอดคล้องกัน และต้องรู้จักแบ่งเวลา นอกจากนี้ หลักสูตรควรจัดกิจกรรมพบปะแลกเปลี่ยนระหว่างนักศึกษาทั่วประเทศ เป็นการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ และควรพานักศึกษาไปดูงานนอกสถานที่

อภิปรายตามแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และการจัดการเรียนการสอนทางไกล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน อภิปรายตามแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกล และแนวคิดของมหาวิทยาลัยที่สอนทางไกล ที่ขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชได้ใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการสื่อสารทางไกล โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาหลักสูตร ให้อิสระแก่ผู้เรียน ในเรื่องของเวลา และสถานที่ ผู้เรียนอาจเรียนรู้พร้อมๆ กันหรือต่างเวลากัน การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นในเวลาใดก็ได้ ที่ใดก็ได้ ด้วยวิธีใดก็ได้ และด้วยความพร้อมช่วงเวลาใดก็ได้

ถ้าพิจารณาแนวคิดของทฤษฎีการศึกษาทางไกลที่โฮล์มเบิร์กเสนอไว้ (Holmberg 1985 อ้างใน Simonson et al. 2009, p. 47-48) การดำเนินการของมหาวิทยาลัยได้เอื้อผู้เรียนที่ไม่สามารถ หรือไม่ต้องการเรียนแบบเผชิญหน้ากับผู้สอน สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย การส่งเสริมอิสระและเสรีภาพในการเลือกของผู้เรียน การให้สังคมได้รับประโยชน์จากการศึกษาทางไกลและจากเสรีภาพในการศึกษา การใช้การศึกษาทางไกลเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเข้าถึงการเรียนอย่างเท่าเทียมและมีอิสระภาพ การเรียนการสอนใช้การสื่อสารที่มีการผลิตหลักสูตรล่วงหน้า

อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดการศึกษาทางไกลและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตร สาขาวิชา และมหาวิทยาลัย ควรเพิ่มกิจกรรมที่เอื้อให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และกับผู้เรียนด้วยกัน รวมทั้งกับแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ โดยปฏิสัมพันธ์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

ทั้งนี้ ตามแนวคิดทฤษฎีการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนการสอนควรสนับสนุนการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบอภิมาน (Metacognitive approaches) การอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้ในระดับลึกจากกิจกรรมในระดับปัจเจกบุคคล การบูรณาการและใช้ประโยชน์จากศาสตร์ที่หลากหลาย และที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งที่เป็นแก่นของการเรียนรู้ในการศึกษาทางไกล คือ การคำนึงถึงความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ความพึงพอใจจากการเรียน และความเข้าใจกันระหว่างผู้เรียน และการสนับสนุนของผู้สอน ความรู้สึกเห็นใจกันและ

ความเป็นเจ้าของ ที่จะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจของผู้เรียนในการเรียน และส่งผลต่อการเรียนแบบพึงพอใจ (learning favorably) ความรู้สึกดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้เรียนมีส่วนในการตัดสินใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา และโครงสร้างการบริหารจัดการที่เป็นอิสระ

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในทศวรรษที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนออนไลน์มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของเกรแฮมและคณะ (Graham et al. 2001 อ้างใน Simonson, M. et al. 2011, p. 137-138) ผู้สอนควรให้แนวทางที่ชัดเจนสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การออกแบบงานที่ดีในลักษณะการมอบหมายงานที่ต้องใช้การสนทนา เพื่อช่วยให้เกิดความหมายและความร่วมมือจากผู้เรียน การให้ผู้เรียนนำเสนอโครงการที่ศึกษาในหลักสูตร ผู้สอนควรให้ผลสะท้อนกลับแก่ผู้เรียน ระบุกำหนดการส่งงาน การมอบงานที่ท้าทาย ตัวอย่างกรณีศึกษา และคำชมเชยสำหรับงานที่มีคุณภาพ ช่วยให้เกิดความคาดหวังในระดับสูง และการให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อโครงการของตนเอง ซึ่งในหลายหลักสูตรได้มีการดำเนินการแล้ว แต่อาจไม่ครบถ้วนตามกระบวนการข้างต้น ดังนั้นถ้าหลักสูตรพิจารณาการบริหารจัดการตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน ก็อาจช่วยพัฒนาการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้นได้

แม้จะมีการเลือกใช้สื่อเพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันก็ไม่สามารถทดแทนส่วนประกอบด้านการเผชิญหน้าในการเรียนได้ สิ่งสำคัญคือ การอภิปรายที่เกิดขึ้นจริง การโต้แย้ง การสนทนาในกลุ่ม การสื่อสารระหว่างบุคคลจึงยังเป็นเรื่องสำคัญในการศึกษาทางไกล การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและการสื่อสารไม่ใช่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาทางไกล แต่ความพึงพอใจอยู่ที่ความใส่ใจจากผู้สอนและจากระบบที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุความต้องการ

การจัดการเรียนการสอนยังคงเป็นเชิงระบบ ตามแนวคิดของ ไชมอนสัน และคณะ (Simonson, M. et al. 2011, p. 134) โดยพิจารณาส่วนประกอบที่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และยากจะแยกออกจากกัน ไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ประเภทใด ในด้านปริมาณเวลา คุณภาพ ความบ่อยครั้ง ต่างล้วนไม่สามารถแยกจากปรัชญาการสอน การเลือกสื่อ และปัจจัยอื่นๆ ได้

การจัดการเรียนการสอนย่อมต้องให้ความสำคัญในผลการเรียนรู้ ที่ต้องครอบคลุมการประเมินผลการเรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ การประเมินผลการเรียนรู้ต้องมีความเฉพาะเจาะจงและสามารถวัดได้ โดยมีการบ่งบอกอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาต้องทำอะไรหลังจากศึกษาเนื้อหาแล้ว หรือสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนในการผลิตชิ้นงานหรือในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยระยะเวลาที่นักศึกษาควรทำงานได้บรรลุเป้าหมาย เช่น ความสามารถในการทำผลงานเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านทัศนคติ ทั้งนี้ผลการเรียนรู้อาจแบ่งได้เป็นหลายระดับ เช่น ผลการเรียนรู้เฉพาะเนื้อหา (subject specific) ที่สัมพันธ์กับศาสตร์ และผลการเรียนรู้ทั่วไป (generic or transferable skills) ที่สามารถส่งผ่านไปยังการทำงานได้ เช่น การเขียน การพูด การแก้ไขปัญหา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การทำงานเป็นทีม

การจัดการการเรียนการสอนยังควรพิจารณาจากหลักพระธรรมคำสอนตามหลักศาสนา โดยเชื่อมโยง และบูรณาการการบริหารจัดการที่มุ่งให้เกิดผลด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการกำหนดจุดหมายในการ เรียนรู้ เป็นการรู้ขั้นสูงสุดสำเร็จการศึกษาจริง ต่อเมื่อรู้ที่จะแก้ไขปัญหา ดับทุกข์ได้จริง ความรู้นั้น มิใช่ลึกแล้ว กลายเป็นวิชาการขาดลอยจากชีวิตมากขึ้น แต่ลึกลงไปแล้ว ยิ่งสำเร็จประโยชน์ในการแก้ปัญหา ทำให้มนุษย์ เข้าถึงอิสรภาพมากขึ้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 2559, หน้า 47)

ดังนั้น แม้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวมบ่งบอกความพึงพอใจในผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเรียน การสอน แต่หลักสูตรและสาขาวิชา รวมทั้งมหาวิทยาลัยควรพิจารณาข้อเสนอแนะหลายประการ ที่บัณฑิตได้ เสนอไว้ เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการบรรลุความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญของ มหาวิทยาลัย และเป็นกลุ่มลูกค้า ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence-EdPEX) ที่มหาวิทยาลัยควรพิจารณาเพื่อเตรียมความพร้อมในการ ก้าวสู่การเป็นองค์กรการศึกษาที่มีความเป็นเลิศ โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาทางไกล

วัตถุประสงค์ข้อ 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามองค์ประกอบในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ในด้านจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

กลุ่มตัวอย่างระบุความพึงพอใจตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) ใน ภาพรวมในระดับมาก และมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการอภิปรายกลุ่มโดยบัณฑิตมีความพึงพอใจใน องค์ประกอบทุกด้าน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพึงพอใจของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตามองค์ประกอบในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ อภิปรายได้ตามหลักการสำคัญของ องค์ประกอบในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ คือการเป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบาย การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การวัดการศึกษา ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ ใน ส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็น รูปธรรม โดยมุ่งเน้นที่ผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพ เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต มุ่งประมวล กุณเฑาะท์และประกาศต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้ด้วยกัน และเชื่อมโยงให้เป็นเรื่อง เดียวกัน เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม และสถาบันอื่นๆ ทั้งในและ ต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันใดๆ ของ ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดี ทั้งในและต่างประเทศ โดยเปิดโอกาส ให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย โดยมั่นใจถึง

คุณภาพของบัณฑิต ซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข และภาคภูมิใจ เป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการตามองค์ประกอบในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ คือ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำของบัณฑิตในแต่ละสาขาวิชา หรือแต่ละคุณวุฒิ เพื่อให้แต่ละสาขาวิชามี การกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเอง โดยบัณฑิตในสาขาวิชาเดียวกันของแต่ละสถาบันมีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขาวิชานั้นๆ และเพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอนและ ระเบียบในการดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการจัดการศึกษา

มาตรฐานผลการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมนิสิต/ นักศึกษาสำหรับตลาดงานทั่วไป เพื่อเรียนต่อระดับปริญญาโทและทำงานวิจัย และสำหรับงานอาชีพที่มีความ ชำนาญสูง ควบคู่กับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ ความสามารถในการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชได้ประกาศเรื่อง คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2555 เพื่อให้สาขาวิชาใช้เป็นเกณฑ์ และเป้าหมายในการดำเนินงาน ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึง ประสงค์ ตามคำขวัญ “เป็นคนดี มีความรอบรู้ มุ่งมั่น สื่อสารสัมพันธ์ ก้าวทันเทคโนโลยี”

องค์ประกอบของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 7 ด้าน คือ 1. มีคุณธรรม จริยธรรม (มีความ ซื่อสัตย์ สุจริต มีความขยันหมั่นเพียร มีความพอเพียงและมีวินัย มีเจตคติที่เหมาะสม มีวัฒนธรรม คุณธรรม และศีลธรรมอันดี และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ) 2. มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ (มีความรอบรู้ในศาสตร์ที่ ศึกษา มีความรู้รอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และมีความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การใช้ประโยชน์) 3. คิด เป็น แก้ปัญหาได้ (มีทักษะในการคิดเชิงระบบ มีทักษะในการตัดสินใจและแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้ความรู้สู่การปฏิบัติได้) 4. มีความรับผิดชอบ (มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความรับผิดชอบต่อองค์กร มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมทุกระดับ และมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ) 5. มีมนุษยสัมพันธ์ดี (มี ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี) 6. มีความสามารถในการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์) และ 7. ทักษะการศึกษาทางไกล และสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง (มีความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง และมีความมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร)

คุณลักษณะทั้งหมดข้างต้นล้วนส่งเสริม สนับสนุน และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างยากจะแยก จากกันอย่างเด่นชัด แม้บัณฑิตในการศึกษานี้ระบุความพึงพอใจในคุณลักษณะดังกล่าว แต่คุณลักษณะ เหล่านี้ยังเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) กำหนดไว้ ดังนั้นหลักสูตร สาขาวิชา และมหาวิทยาลัยควรบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาการบริหารจัดการและ การดำเนินการตามกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการวางแผน การควบคุม การดำเนินการ การกำกับติดตาม การประเมินผล และการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการสำรวจ

ความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์และบรรลุความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ทั้งในระดับปัจเจก ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร ระดับประเทศ และระดับโลก

แม้ผลการวิจัยนี้พบว่า บัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของตนเองที่มีความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความพึงพอใจในการเรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในทุกๆ ด้าน หลักสูตรควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้รอบด้านอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้า ครูเป็นเพียงผู้แนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ได้ ให้บัณฑิตเกิดทักษะการเรียนรู้ทั้งในสาระวิชาหลักและการเรียนรู้นวัตกรรมด้านสารสนเทศ ด้านชีวิตและอาชีพ โดยเป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ไขปัญหา ทักษะความเข้าใจวัฒนธรรมและกระบวนทัศน์ที่แตกต่าง ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและการมีภาวะผู้นำ ทักษะด้านสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ หลักสูตรควรวิเคราะห์สาเหตุของผลการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สามารถผลิตบัณฑิตด้วยวิธีการสอนที่ชาญฉลาด ให้ผู้เรียนสามารถกำหนดทิศทางของตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อ 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน

คำตอบจากคำถามปลายเปิดสำหรับข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรที่เอื้อต่อผู้เรียน คือ บัณฑิตระบุว่าหลักสูตรที่ศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ดีอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม บัณฑิตให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนา ตามลำดับดังนี้ คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่มีคะแนนเก็บ 20 เปอร์เซ็นต์ แบบฝึกหัด แบบฝึกปฏิบัติ การจัดฝึกรวมที่เพิ่มขึ้น และควรจัดส่งเอกสารควรทันท่วงที ควรเพิ่มช่องทางการเข้าถึงความรู้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ศิษย์เก่าหรือผู้สนใจสามารถเข้าถึงการเรียนรู้และติดต่อสื่อสารกับคณาจารย์ได้อย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์กับนักศึกษาและระหว่างนักศึกษาด้วยกัน ควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยโดยคำนึงถึงปรัชญาการเรียนการสอนทางไกล ควรจัดทำสาระเนื้อหาโดยสรุป เพิ่มการสอนเสริมในหลายจังหวัด เพิ่มสื่อเสริม เช่น วีซีดี ออนไลน์ อีบุ๊ก เพิ่มการศึกษาดูงานในสถานประกอบการจริงและแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับสถานศึกษาอื่นในอาเซียน และอื่นๆ

ในทำนองเดียวกัน ผลจากการอภิปรายกลุ่มบ่งบอกว่า บัณฑิตแสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนชุดวิชาในหลักสูตร โดยเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่แล้ว แต่ก็มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัย เพิ่มการทำกิจกรรมประจำชุดวิชามากขึ้น และเพิ่มสื่อเสริมรวมทั้งการสอนเสริม ตลอดจนมีกิจกรรมการพบปะระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาบ่อยครั้งขึ้น

ข้อเสนอแนะโดยรวมจากการอภิปรายกลุ่มต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร บัณฑิตให้ข้อคิดเห็นว่า อยากให้มหาวิทยาลัยจัดกลุ่มพบปะระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ จัดส่งเอกสารการสอนให้เร็ว

ขึ้น เพิ่มการใช้เทคโนโลยีให้อาจารย์สามารถพูดคุย สื่อสารกับลูกศิษย์ผ่านวิดีโอ คอลล์และไอทีด้านอื่นๆ มีการจัดเจ้าหน้าที่ที่รู้ข้อมูลมาช่วยตอบคำถามเพื่อให้นักศึกษาได้คำตอบที่ถูกต้องและชัดเจน

บัณฑิตเสนอแนะอีกว่า ควรมีการเพิ่มศูนย์สอนเสริมให้คณาจารย์ได้พบปะและตอบปัญหาแก่ผู้เรียน เอกสารการสอนบางชุดวิชาควรจัดทำภาพประกอบเพิ่มเติม เช่น เอกสารที่ใช้ในทางกฎหมาย หนังสือรับรองของบริษัท รูปแบบคำฟ้องและคำร้องที่ใช้จริงในปัจจุบัน

บัณฑิตเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรมีการตรวจสอบค่าเฉลี่ยในแบบประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนที่สอดคล้องกัน และสอดคล้องกับเนื้อหาชุดวิชา โดยเนื้อหาชุดวิชาไม่ควรมากเกินไป และควรมีบทสรุป ควรลดขนาดหนังสือให้เล็กลงและบางลง เพิ่มกิจกรรมและสื่อเสริม รวมทั้งเพิ่มการสอนเสริม

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดสอดคล้องกับผลการวิจัยในอดีต (สุมาลี สังข์ศรี 2555, สุมาลี สังข์ศรีและคณะ 2553, บุญศรี พรหมมาพันธ์ 2551) ที่กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษา คือ การจัดสรรเวลาระหว่างการเรียนและการงาน การสร้างความคุ้นเคยกับการศึกษาด้วยตนเอง ความยากของเนื้อหาวิชา การติดต่อสื่อสารกับมหาวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ การมีเนื้อหาวิชาที่มีคุณภาพและมีการสรุปย่อ มีการให้บริการด้านคำปรึกษาและช่วยเหลือการเรียน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนแม่บทระยะยาวของมหาวิทยาลัยและการยกระดับมหาวิทยาลัยสู่สากลที่ครอบคลุมระบบบริหารจัดการ ระบบให้บริการทางวิชาการ ระบบการพัฒนาและบริหารหลักสูตร ระบบสื่อการศึกษา ระบบการจัดส่งสื่อการศึกษา ระบบสนับสนุนผู้เรียน ระบบการวัดและประเมินผล ระบบบริหารงานวิจัย และระบบประกันคุณภาพการศึกษา (พอพันธ์ อูยานนท์ และคณะ 2552) โดยคำนึงถึงการบริหาร 4 ด้านหลัก ได้แก่ ประสิทธิภาพตามพันธกิจ คุณภาพการให้บริการ ประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการและการพัฒนาองค์การและการมียุทธศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ 5 ด้าน ได้แก่ วิชาการ บริหาร บริการ วิจัย และเทคโนโลยี (เสน่ห์ จัยโต และชาติรี วงศ์มาสา 2549)

ความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามและการอภิปรายกลุ่ม สอดคล้องกับการวิจัยในอดีตที่ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการสอนเสริมเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพิ่มขึ้นและมีผลการศึกษายู่ในระดับเกียรตินิยมมากกว่ากลุ่มอื่น (ดุสิต เวชกิจ และคณะ 2550)

ถ้าพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยรวม พบว่าสอดคล้องกับวรรณกรรมที่ได้มีการทบทวนมา ทั้งในด้านการศึกษาทางไกล การจัดการเรียนการสอน ความพึงพอใจของผู้เรียน คุณลักษณะของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ คุณลักษณะของผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ตลอดจนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยบัณฑิตที่เป็นผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นต่อผลการเรียนรู้ที่ได้รับว่าได้บรรลุความคาดหวัง และมีความพึงพอใจต่อคุณสมบัติของผู้ศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิครบทั้งห้าด้าน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ที่บัณฑิตระบุความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งนี้บัณฑิตยังให้เสนอแนะที่

เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง ทั้งข้อเสนอแนะที่ช่วยให้บัณฑิตสามารถเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ และข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำเร็จการศึกษาและเกิดผลลัพธ์จากการเรียนรู้โดยได้รับความพึงพอใจในขณะเดียวกัน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สามารถเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน โดยเฉพาะที่มีพันธะสัญญาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยตามข้อตกลงความเข้าใจ (Memorandum of Understanding-MOU) เพื่อให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชสามารถผลิตบัณฑิตได้ตามวิสัยทัศน์และพันธกิจตลอดจนตามความต้องการของสาขาวิชาและของหลักสูตร

ข้อมูลดังกล่าวยังจะเป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชาและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในการเตรียมความพร้อมบุคลากรและหน่วยงานทั้งหมด เพื่อก้าวสู่การเป็นองค์กรการศึกษาที่มีความเป็นเลิศ ตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence-EdPEX) โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาทางไกล เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ในการเป็นมหาวิทยาลัยเปิดชั้นนำของโลกที่ใช้ระบบการศึกษาทางไกล ให้การศึกษาตลอดชีวิตสำหรับทุกคน และตามคำขวัญของมหาวิทยาลัยที่ว่า “เป็นคนดี มีความรอบรู้ มุ่งมั่น สื่อสารสัมพันธ์ ก้าวทันเทคโนโลยี”

ผลจากการวิจัยนี้ยังน่าจะเอื้อประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการนำข้อมูลไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาบรรลุความพึงพอใจสูงสุด และเป็นไปตามความคาดหวังในผลการเรียนรู้ที่จะได้รับ อีกทั้งตอบสนองความต้องการของหน่วยงานและขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตและสอดคล้องกับความต้องการกับสังคมไทยและสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในส่วนนี้แบ่งการนำเสนอเป็น ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) การแลกเปลี่ยนผลการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยเปิดที่เป็นคู่ความร่วมมือ เพื่อให้แต่ละมหาวิทยาลัยสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งระหว่างมหาวิทยาลัย สาขาวิชา หลักสูตร คณาจารย์ และนักศึกษา เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เสริมความเข้มแข็งของการเป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่จัดการเรียนการสอนในระบบทางไกล อีกทั้งเสริมความเข้มแข็งของความเป็นมหาวิทยาลัยเปิดในภูมิภาคอาเซียน ให้สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยเปิดที่มีชื่อเสียงในระดับโลกได้

- 2) หลักสูตร สาขาวิชา และมหาวิทยาลัยควรบูรณาการการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และการดำเนินการระหว่างหลักสูตร สาขาวิชา และหน่วยงาน สนับสนุนในมหาวิทยาลัย พร้อมการกำกับติดตามการดำเนินงาน ตามกระบวนการประกัน คุณภาพการศึกษา จนสามารถปรับปรุงจุดอ่อนของหลักสูตรและของมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกัน ก็สามารถเสริมจุดเด่นให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพของสถาบันและของ ผู้เรียน โดยพัฒนาจากเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่สำนักงานคณะกรรมการระดับอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด
- 3) หลักสูตรควรสำรวจความต้องการของนักศึกษาและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ทั้งผู้สอน บุคลากรสาย สนับสนุน นายจ้าง ศิษย์เก่า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อให้การ บริหารจัดการและการดำเนินการเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) หลักสูตรควรพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาชุดวิชาให้มีความทันสมัย เพิ่มภาพประกอบตามความจำเป็น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น จากการศึกษาด้วยตนเอง และควรตรวจสอบความถูกต้อง ของแบบประเมินผลตนเองทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน รวมทั้งคำเฉลยที่ถูกต้องและสอดคล้องกับ เนื้อหา
- 5) หลักสูตรควรจัดทำสรุปสาระเนื้อหาชุดวิชา ซึ่งไม่ควรมีมากเกินไป และเสนอขอลดขนาดหนังสือ ให้เล็กและบางลง ตามข้อเสนอแนะจากผลวิจัย
- 6) หลักสูตรควรเพิ่มโจทย์สำหรับกิจกรรมที่มีการเก็บคะแนน จัดทำสื่อเสริม ทั้งซีดี อีเลิร์นนิ่ง อีบุ๊กส์ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงความรู้ทางอินเทอร์เน็ต ตามความเหมาะสม เพื่อเอื้อผู้เรียนที่ต้องศึกษา และทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาด้วยตนเองยิ่งขึ้น ตามความสะดวกและความพร้อมของผู้เรียนแต่ ละคน และจัดการสอนเสริมตามความต้องการและความจำเป็น
- 7) หลักสูตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือเชิงบูรณาการผลิตเอกสารการสอนชุดวิชาให้แล้ว เสร็จก่อนกำหนดเวลาเปิดภาคการศึกษา และจัดส่งให้นักศึกษาได้ทันเวลา เมื่อเปิดภาค เพราะ เอกสารการสอนชุดวิชาเป็นสื่อหลักที่นักศึกษาต้องใช้สำหรับศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งควรให้ผู้เรียน สามารถใช้เวลาในการศึกษาเต็มตามที่กำหนดเวลาในแต่ละภาคการศึกษา
- 8) หลักสูตรและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีกิจกรรมการพบปะ ตามความต้องการของ ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนทางไกล เพื่อส่งเสริมการมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน รวมทั้งกับแหล่งทรัพยากรการ เรียนรู้ ซึ่งเป็นแก่นสำคัญประการหนึ่งของการจัดการ
- 9) หลักสูตรและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับ สถานศึกษาอื่นในอาเซียน และอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้มีขอบเขตและข้อจำกัดเนื่องด้วยการดำเนินการตาม พันธะสัญญาร่วมกันระหว่าง มหาวิทยาลัยตามข้อตกลงความเข้าใจ (Memorandum of Understanding-MOU) ระหว่างมหาวิทยาลัย เปิดทั้งห้าแห่ง (OU5) ในประเด็นการพัฒนาข้อคำถามในแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนจนบรรลุเป็นผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม การวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรศึกษาความต้องการ ความคิดเห็น และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน จนเกิดเป็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาและหลักสูตรอื่นที่มีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มอื่น เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของหลักสูตร สาขาวิชา และของมหาวิทยาลัย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของมหาวิทยาลัยในอาเซียน (ASEAN University Network-AUN)
- 2) ควรศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับหลักสูตร ระดับสาขาวิชา และระดับมหาวิทยาลัย
- 3) ศึกษาความเป็นไปได้และความคุ้มค่าในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้แบบเปิด (open learning) โดยให้ความสำคัญกับความต้องการในปัจจุบันของกลุ่มผู้เรียนแทนการจัดส่งหลักสูตรให้ เป็นการติดตามความต้องการของบุคคล ซึ่งต่างจากการศึกษาทางไกล การเรียนรู้แบบเปิดจึงน่าจะช่วยลดการผลิตและบริโภควัสดุในปริมาณมาก
- 4) หัวข้อการวิจัยตามข้อเสนอของซาวาคี (Zawacki Richter 2009 อ้างใน Simonson, M. et al. 2011, p.128) คือ
 - 4.1) บทบาทของวัฒนธรรมและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมในการจัดการเรียนการสอนทางไกล
 - 4.2) การวิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับระบบการเรียนทางไกล
 - 4.3) การจัดการการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม ค่าใช้จ่าย การพัฒนาองค์กรสำหรับผู้เรียนออนไลน์และการสนับสนุนของคณาจารย์ การพัฒนาวิชาชีพ และการประกันคุณภาพ
 - 4.4) โอกาสในการใช้เทคโนโลยีทางเว็บ อุปกรณ์เคลื่อนที่ ที่จะเอื้อต่อการเรียนการสอน และการประเมินผล